

DE RE MILITARI XXV

От Руслан Трад и Александър
Стоянов
Брой 25

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 20.10.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Сайт на журнала:

www.remilitari.wordpress.com

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

Журналят се издава с подкрепата на медийната платформа

[КлинКлин.](#)

АВТОРИТЕ

Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВНР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтните линии с „Ислямска държава“.

Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

Венцислав Божев

Политолог и експерт в областта на международните отношения с богат опит в анализа на европейските политически процеси, както и на динамиката на отношенията в Близкия изток и постсъветското пространство. Автор на множество материали и академични текстове по въпросната тематика. Участник в международни изследователски проекти и теренни проучвания в Близкия изток.

„ХАЛИФАТЪТ” ПОД ОБСАДА: БИТКАТА ЗА МОСУЛ И ЗАЛЕЗЪТ НА ИСЛЯМСКА ДЪРЖАВА

През последните няколко дни, целият свят е вперил очи в Северен Ирак, където широка коалиция от сили се активизира с цел превземане на град Мосул – най-многолюдният (ок. 1 000 000 души) град, контролиран от групировката Ислямска държава. Военни и политически анализатори се надпреварват да предвидят развоя на кампания и да сложат кръст върху ИД, обявявайки ги за предварително мъртви. Дори CNN набързо излязоха с гръмкото заглавие – „Мосул, последната крепост на ИД в Ирак”, без да се отчита факта, че групировката все още контролира около 30% от най-голямата провинция в страната – Анбар, както и около 70% от провинция Ниневия. Около крахът на ИД има още твърде много въпросителни, а подценяването на джихадистите до момента не е донесло нищо добро на враговете им.

Кой и с колко атакува в Мосул?

Операцията по превземане на Мосул е обявена за най-мощната на иракска територия от времето на войната от 2003 г.

Според различни данни, в кампанията ще участват значителен брой бойци – около **116 000**, като част от тях ще бъдат ангажирани в тила на напредващите сили, а само определен сегмент – около 30 000 - от коалиционните части ще бъде активен на терен.

Според различните разбивки, иракската армия ще ангажира около **54 000** бойци от своите собствени сили (ISF), специалните части (ISOF), голям брой бойци от шиитското Народно опълчение (Хашд ал Шааби), както и значителен брой бронирани машини (танкове, бронирани бойни машини и транспортъори) и артилерия. В допълнение към тези сили, кюрдските въоръжени части – пешмерга, ще ангажират до **40 000** войници, като в началния етап от офанзивата на терен действат около 4-5000.

Паралелно с тези основни контингенти, напредването към Мосул ще бъде подкрепено от около 14-15 000 племенни племенни сунитски бойци,

организиран и въоръжаван най-вече от Турция. Тяхната роля ще бъде ключова при атаката върху самия Мосул, тъй като иракските власти не планират да позволят на шиитските милиции да навлизат в града, който, според предварителните договорки, трябва да се контролира от араби-сунити след неговото освобождение. Тези бойци са обединени в нова структура – Гвардия на Ниневия (преди това Хашд ал Уатани), която се командва от Атийл ал Нуджайфи – бивш управител на провинция Ниневия, поддържан както от Турция, така и от Иракски Кюрдистан.

Заедно с местните части, в операцията ще участват и значителен брой специализирани контингенти от други държави. Турция, която контролира две бази (Башика и Науеран), както и военното летище Башика, ще ангажира в операцията **1500** от своите 2000 разположени в Ирак бойци, както и около 20 танка. Според различни данни, САЩ ще се включват в операцията с до **5000** войници, военни съветници, пилоти, логистици и т.н. персонал, от които 500 ще действат директно на фронта.

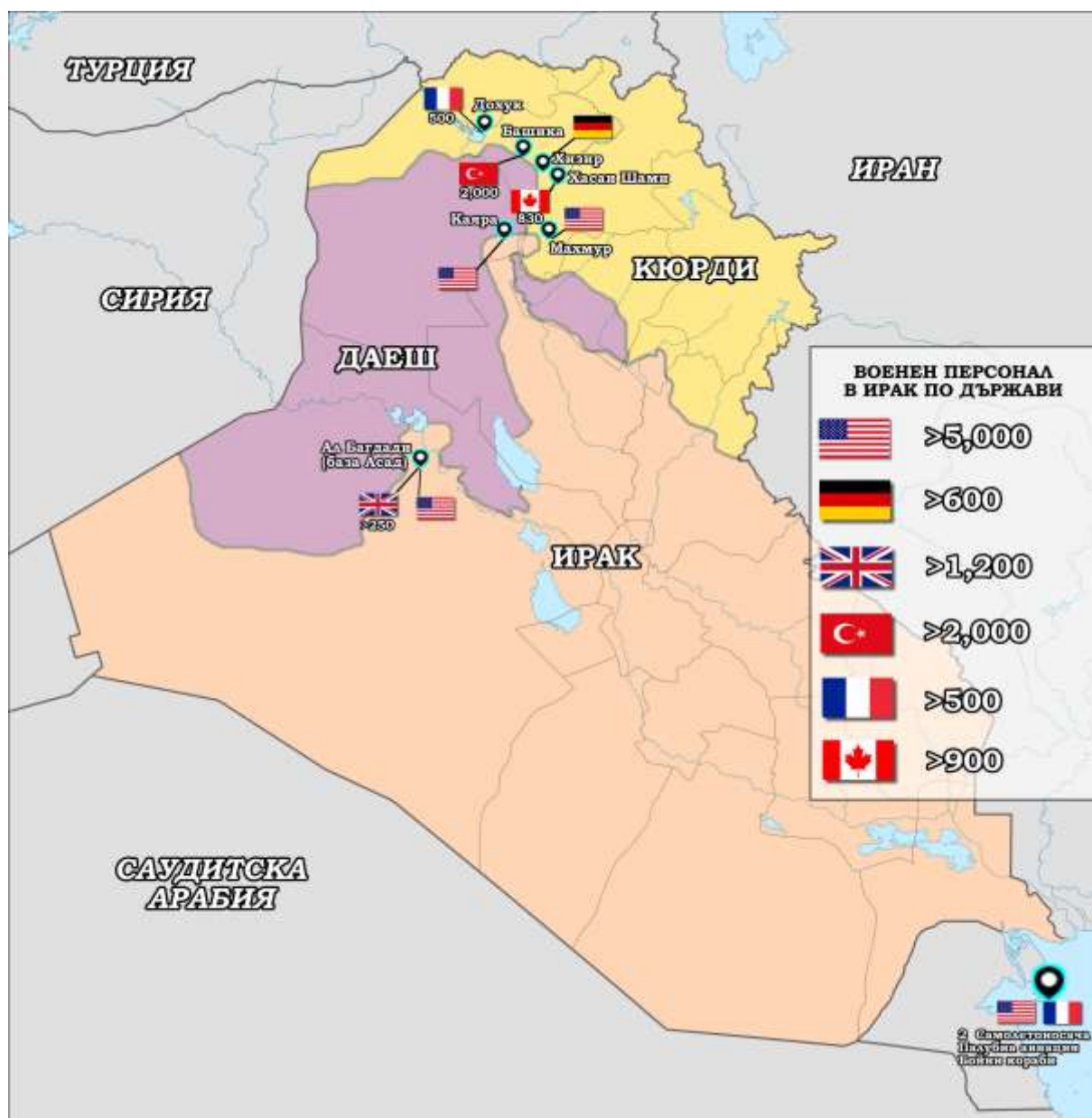
Освен елитните бойци от 101-ва въздушнопреносима дивизия, в операцията ще са ангажирани и Зелени барети и „тюлени“. Отделно от тези сили, около **2000** военни с различни задачи ще действат от страна на Германия, Франция (500), Великобритания, Австралия и Канада (830), която също има свое спец звено в Ирак.

Освен координация и поддръжка в ключови сектори, чуждестранните сили ще се включат и с части за радиолокация, наблюдение, както и с артилерия (САЩ, Франция).

По въздух, операцията ще бъде обезпечена с между **90 и 100 изстребителя**, опериращи под флага на Ирак и на международната коалиция Operation Inherent Resolve (OIR). Освен многоцелевите машини, на 16 октомври беше забелязан и поне един бомбардировач В-52, който САЩ изпратиха срещу основните позиции на ИД. В операцията ще вземат участие и самолетноносачи на Франция („Шарл дьо Гол“) и САЩ („Теодор Рузвелт“), осигуряващи допълнителна въздушна поддръжка. В операциите на терен важна роля ще изиграят и хеликоптерите, които специалните части използват за нанасяне на внезапни удари срещу тактически цели – заводи, електроцентрали, рафинерии и т.н.

Освен иракските Ми-35, в операцията участват и „Апачи“ на американската армия. Машините най-вероятно ще оперират от ВВС базата Каяра, която иракските сили завзеха през лятото.

Разположение на силите преди операцията

Колко са бойците на Ислямска държава?

Въпросът за числеността на ИД в Мосул и района, е една от основните неизвестни в сложното уравнение на офанзивата. Различните информационни източници отчитат разнообразие от цифри.

Според американски официални източници, става дума за около **3600** бойци, но тази цифра е безнадеждно занижена. От тук на сетне данните варират от 4 до **8000** бойци, разположени най-вече в самия Мосул.

Макар и по-реалистична, горната граница все още не дава пълна представа за капацитета на ИД. С оглед на факта, че Мосул е град с население от над милион души, е твърде вероятно ИД да използва свои местни съюзници и нередовни, мобилизирани части, с които да подсили позициите си.

Трудно е да се конкретизира за каква цифра става въпрос, но 10 000 души под оръжие изглежда като приемливо предположение. По непотвърдени данни, ИД подготвя над 250 атентатори самоубийци, които да атакуват напредващите вражески части.

До 17 октомври, групировката е извършила 12 самоубийствени атаки, придружени с обстрел с минохвъргачки, гранатомети и леко стрелково оръжие. Освен полевите отряди, снайперистите и „камикадзетата“, ИД разполага с бронирана техника – модифициране джипове, бойни транспортни машини, пленени от иракската армия през 2014 г. и, вероятно с танкове.

С оглед на пълното превъзходство на коалиционната авиация, тази техника е вероятно да остане скрита и използвана статично, добре замаскирана, за да се избегнат атаките по въздуха. Джихадистите несъмнено ще се опитат да утилизират своята майсторски изградена система от подземни тунели и укрития, които да позволят бързото и безопасно придвижване на бойните звена из Мосул и обкръжаващите го селища.

Очаква се и мащабна употреба на самоделни взривни устройства (IED), както и разполагането на минни полета, минирането на сгради, пътища и обществени сгради (болници, училища и т.н.). През последния месец, ИД разкриха и нов елемент от своя арсенал – модифицирани дронове, които се взривяват в обекти или вражески части. По време на битката за Фалуджа, ИД доказа, че с помощта на звено с численост около 5-8000 бойци може да задържи града срещу четирикратно по-голяма сила в продължение на близо месец.

За разлика от Фалуджа, който „халифатът“ можеше да си позволи да загуби, Мосул е безценен от стратегическа и морална гледна точка и надали ще бъде изоставен така лесно, както по-големите селища в провинция Анбар.

Какво се случва с цивилните в града?

В Мосул живеят около **1 000 000** души дори и след като града бе завзет от ИД през лятото на 2014 г.

Това означава, че неговата обсада ще предизвика хуманитарна криза с безпрецедентни пропорции. Дори да се приемат данните, че над 700 000 души биха потърсили убежище извън града, отново остава въпросът за около 300 000, които ще останат заклещени между фронтовите линии, повтаряйки съдбата на хилядите цивилни в сирийския град Халаб (Алепо).

Към момента, иракските власти и коалицията е успяла да подсигури лагери само за около 45 000 души, разположено северно от Мосул в контролираната от кюрдите територия.

Общо лагерите биха могли да подслонят до **120 000** бежанци и то при положение, че отговорните власти успеят да разгърнат пълния им капацитет навреме. Огромният брой цивилни ще даде шанс на Ислямска държава да използва невинните хора като жив щит срещу евентуални бомбардировки на коалиционната авиация. С нарастване на цивилните жертви ще нараства и броят на онези хора в града, които ще искат отмъщение срещу напредващите сили, което може да влее „свежа кръв“ в редиците на ИД.

Какъв е първоначалният замисъл на коалицията?

Първоначалната стратегия, заложена от обединеното командване, координирано от САЩ е свързана с многокомпонентна, разнопосочна атака срещу основната цел – Мосул.

Първият етап от операцията, който бе задействан преди няколко месеца е свързан с подробно изучаване и маркиране на основните бойни позиции на Ислямска държава на терен – скривалища, тунели, складове за оръжие, укрепени пунктове, полеви укрепления, бункери, минни полета, както и командни сгради – щабове, квартири на войниците и обекти на администрацията, установена от джихадистите.

Втората стъпка е свързана с подготовка на вражеските позиции посредством артилерийски обстрел, обстрел с лека полева артилерия – гаубици, минохвъргачки и гранатомети, както и въздушни удари по позициите, посредством разнообразни ВВС средства от дронове до многоцелеви изстребители. След тази артилерийска подготовка, следва да започне самото настъпление.

То ще се извърши в **три направления**.

1. Основният удар на кюрдските бойци, ще дойде от изток следвайки пътищата водещи от Ербил към Мосул. По това направление ще действа и част от американската артилерия, разположена около Махмур, както и немски и френски спец части, които координират и обучават пешмергите;
2. Иракската армия ще нанесе своя основен удар от Каяра на север, следвайки двата бряга на р. Тигър. Тук ще са концентрирани основните сили на иракската армия, оглавявани от елитната Златна дивизия и подкрепени от различни бригади на Народното опълчение (Хашд ал Шааби);
3. Третото направление на атаката ще започне от град Ак Куейр (Гуер), от където 9-та дивизия на иракската армия, подкрепяна от бойци на Хашд ал Шааби ще напредне в посока северозапад, дублирайки настъплението на основните сили от юг.

Целта на операцията е Мосул да се атакува от три страни, което да принуди джихадистите да се изтеглят първо към града, а в последствие и още по на запад към пустинята, където техните колони биха могли да бъдат унищожени от въздуха без риск за цивилното население.

В плановете на иракското командване съществува вариант за обхождане на Мосул от шиитските милиции, които да атакуват град Тел Афар и да отрежат пътят за отстъпление на ИД към Сирия. На този план се противопоставя Турция, която се обяви в защита на местното туркменско население, което би могло да стане жертва на репресии от страна на милициите.

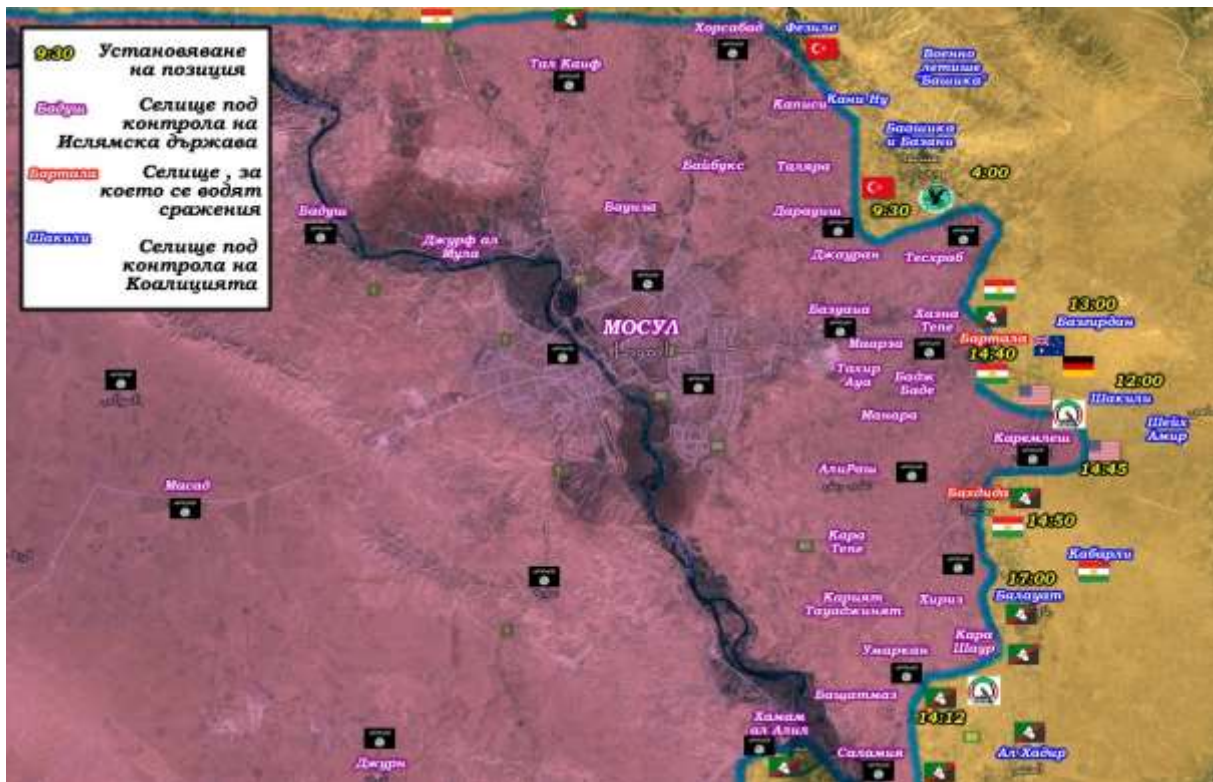
Какво се случва с офанзивата до момента?

В следващите няколко параграфа предлагаме кратко резюме на основните военни действия в рамките на офанзивата срещу Мосул до момента да излизане на брой XXV.

Ден 1 (16-10-2016 г.)

Операцията бе открита при зори (около 4 ч. българско време) с артилерийска подготовка по широкия фронт на настъпление. Първоначално фронтовите коалиционни части бяха забавени от ожесточена съпротива по линията Башика-

Базгирдан-Шейх Али, но към обяд частите на Ислямска държава бяха изтласкани и офанзивата започна да се разгръща.

Както е видно от картата, целта на коалиционните сили е да се вклинят в териториите, контролирани от ИД, използвайки основните пътни артерии, водещи към Мосул.

В следствие, фронтовете съпротивителни звена на ИД ще бъдат изолирани, обкръжени и ликвидирани, следвайки изпитаната тактика за светкавична офанзива, разкъсване на вражеския фронт с концентрирани сили и ликвидирани на получените обкръжение, докато основните части продължават настъпление към главната цел на операцията.

По този начин, съюзниците ще се стремят да възпрепятстват максимално ефективното изтегляне на джихадистите към Мосул, което сериозно ще намали силите, които ИД ще може да използва в предстоящата обсада.

От своя страна, Ислямска държава заложи на употребата на атентатори-самоубийци, коли с експлозиви и ловко минирани населени места, за да забави вражеското напредване и да даде шанс на повечето си бойци да се изтеглят.

В Бартала, около час 20 бойци на ИД задържаха последните позиции в града, докато поне четирима "камикадзета" успяха

да се взривят в близост до отрядите на напредващите пешмерги и иракски части.

Паралелно с офанзивата от изток, иракската армия напредва в посока север, движейки се от своя плацдарм в Каяра и следвайки течението на р. Тигър.

Отделно от това настъпление, част от армията атакува в западна посока с цел прекъсване линията за комуникации на ИД при селищата Нумания и Нимруд. Към момента, силите им заемат древния град Нимруд и вероятно ще търсят обкръжение на частите на ИД, разположени между древното селище и контролираната от иракските спецчасти завод за сярра Мишрак, както и онези, разположени по на юг между Каяра и Мишрак, създавайки два пробива в основния път за снабдяване на джихадистите.

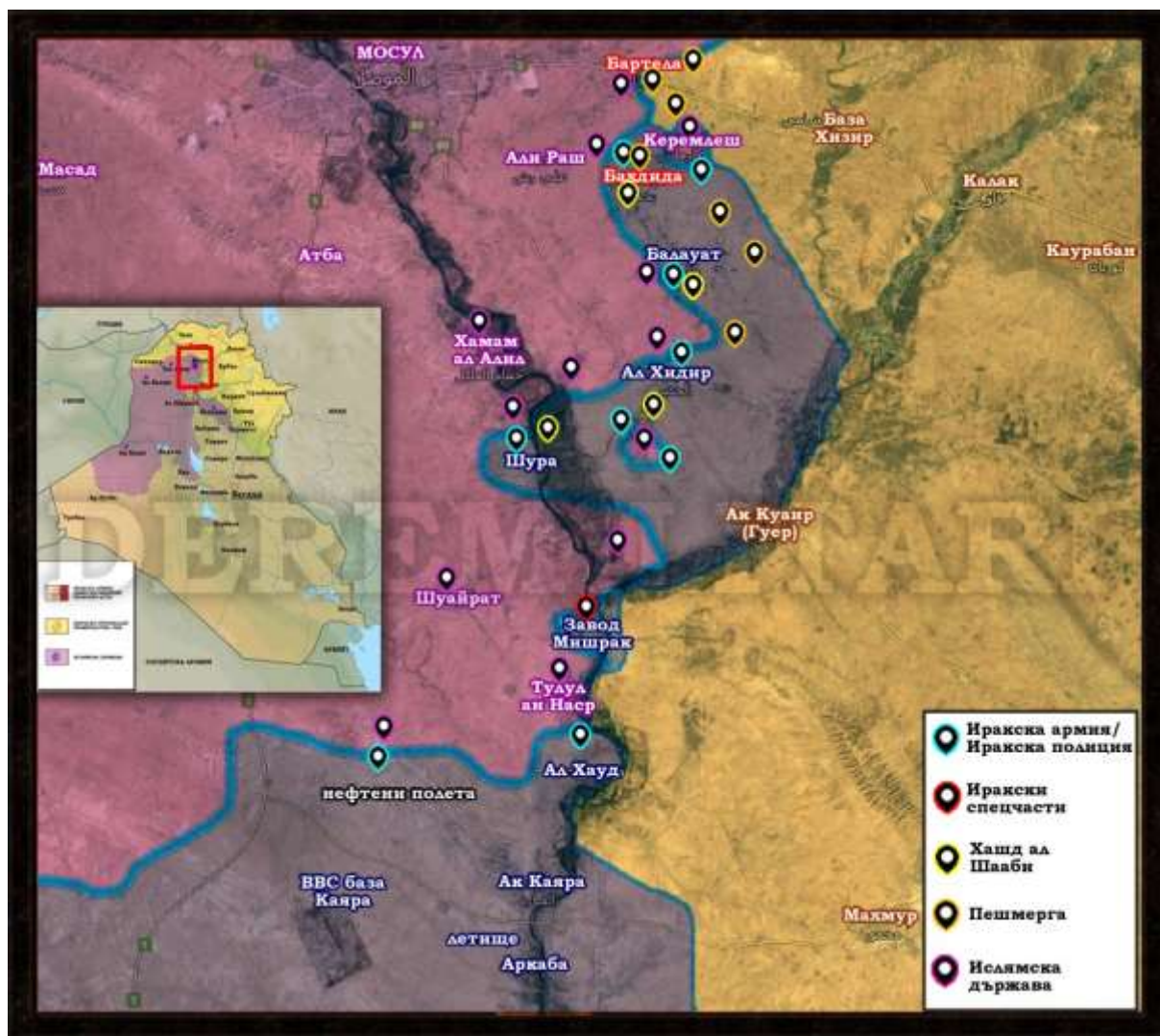
До края на деня, силите на иракската 9-та дивизия, подкрепяни от части на Народното опълчение завзеха още четири селища от ИД в района на Балауат.

Ден 2 (17-10-2016 г.)

Напредването на иракските сили през втория ден на офанзивата бе сериозно забавено от поредица от самоубийствени атаки срещу фронтовите части, както и поради необходимостта от разминиране на основните пътища за настъпление.

С приближаване към Мосул, съпротивата на Ислямска държава става все по-концентрирана и твърда, като джихадистите комбинират свиреп отпор с бързи изтегляния и прегрупиране на нови, предварително подготвени позиции.

По данни на джихадистите, само за 17 октомври, ИД са използвали поне 14 коли-бомби, за да атакуват частите на иракската армия и пешмергите.

Ден 3 (18-10-2016 г.)

Боевете през третия ден на операцията срещу ИД започнаха с офанзива на джихадистите в района на град Синджар.

По данни на кюрдското командване на терен, силите на ИД се опитват да отворят пътя през Синджар за Сирия. Атаката им, предхождана от няколко коли-бомби, три от които бяха ликвидирани от кюрдите, беше неуспешна.

След тежки престрелки, атаката бе отблъсната, а джихадистите се изтеглиха към град Баадж, от където през пустинята минава черен път, отвеждащ в Сирия. През целия ден продължиха боевете при Бахдида, Бартала, Керемлеш и ал Хауд, както и сред петролните полета на Каяра и Наджба.

Основните задачи пред иракската армия на юг бяха да се завземат нефтените полета северно от Каяра. До края на деня, 56 кладенеца бяха успешно овладени и поставени под контрола на ISF, а тридесет бойци на ИД бяха ликвидирани.

Паралелно с това настъпление, армията и шиитските милиции продължиха бавно да напредват по крайречния път, слагайки ръка на селищата ал Хауд, аз Зауия и Хамедия. Късно вечерта, силите на иракската армия напреднаха в посока градчето Тулул ал Наср, завземайки аш Шаук и Баджуан. Очакваше се ал Наср да бъде атакуван на 18 октомври.

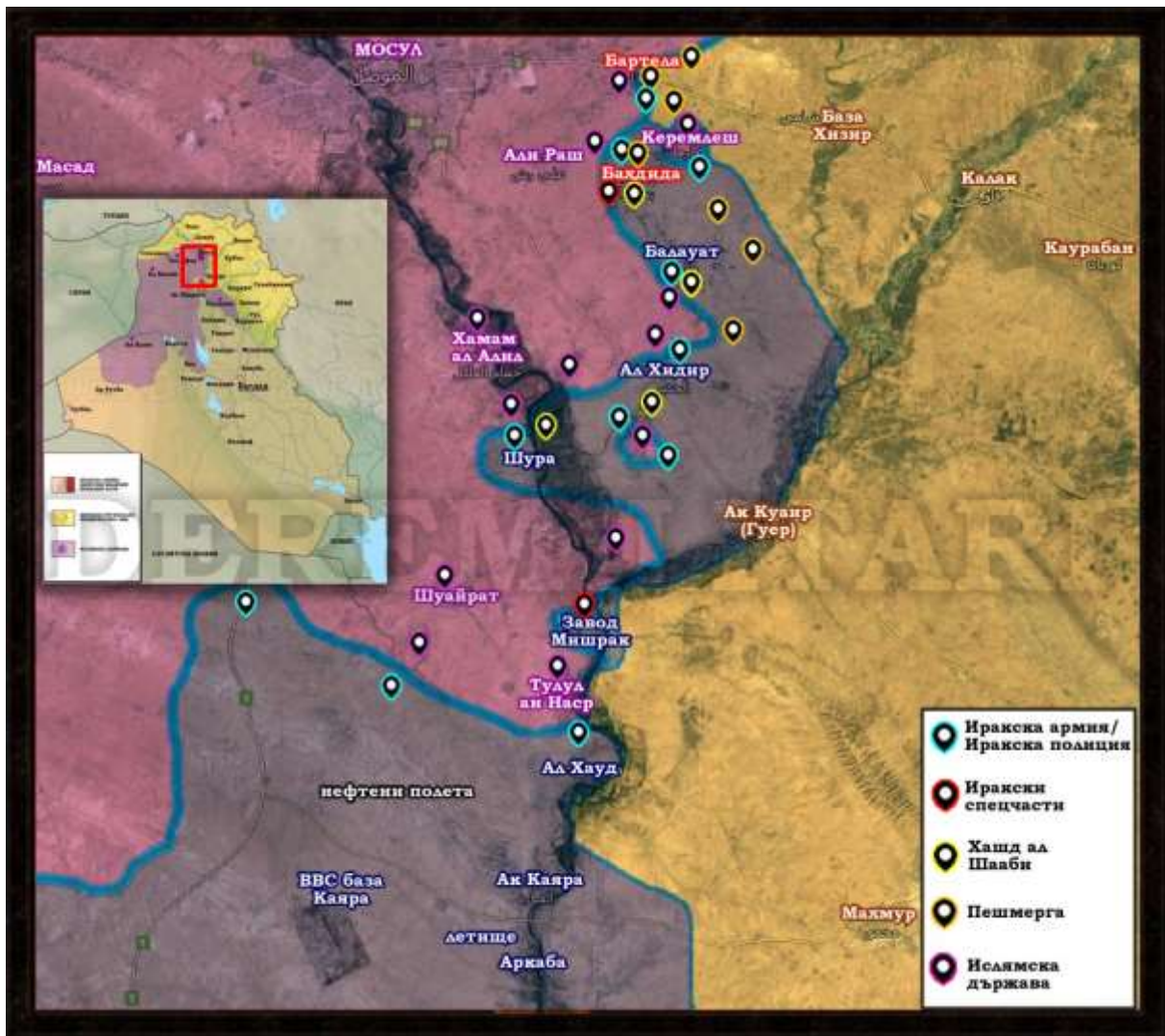
На север, иракската армия успя да овладее селището Шура, както и няколко по-малки населени зони около него, установявайки ново предмостие на река Тигър и изолирайки от юг градчето Хамам ал Алил, което е следващата цел на офанзивата.

Основните сражения за деня се разразиха около град Бахдида, където джихадистите оказваха сериозна съпротива на иракската армия през целия ден.

Боевете за Бахдида започнаха още на 16 октомври, но едва привечер на другия ден армията и шиитските милиции успяха да влязат в части от града и да издигнат правителственото знаме на някои от основните административни сгради. Няколко километра на север, иракски части успяха да постигнат обкръжение на силите на ИД разположени в селището Каремлеш, което към момента се намира в състояние на пълна обсада.

Кюрдските сили продължават да срещат сериозен отпор в град Бартела, северно от Бахдида и вече втори ден не успяват да поставят селището под своя пълен контрол, въпреки засилената артилерийска поддръжка и успешното концентриране на войскове части.

Ден 5 (19-10-2016 г.)

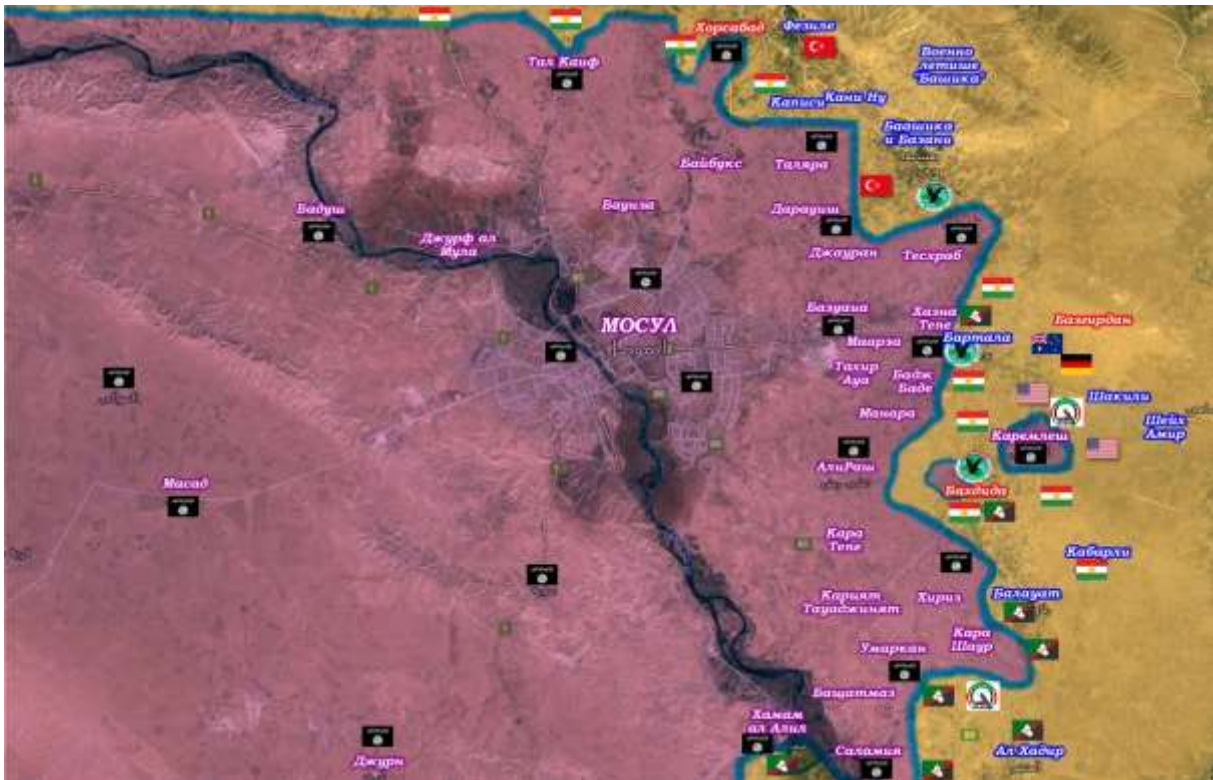
Офанзивата на иракската армия северно от Каяра се разгърна в късните часове на деня.

Иракските сили, подкрепяни по въздуха с хеликоптери и дроне. В рамките на няколко часа, силите на ISF освободиха Наджба, Кибр ибн Наяф, ибн Наяф, Кибра Наджами, ал Таса, Граби, Наджмат ал Мухандс, Сайеуия, ал Бакр и Биджуания.

От своя страна, Ислямска държава успя да задържат контрола над село Кариџат ал Абаси (ал Абас), попаднало в обкръжение ден по-рано.

По данни на фронтови източници, джихадистите са изкопали поредица от окопи, за да защитят своята позиция. Паралелно, друг отряд на ИД е започнал контра офанзива срещу Балауат.

Ден 6 (20-10-2016 г.)

Сраженията през този ден бяха подети от пешмергите, които отвориха нов фронт на офанзивата – северно от Тел Кефе (Тал Каиф).

Преди обяд, кюрдските сили успяха да завладеят редица селища по пътя Хордабад - Башика - Дерке, Джандже и Горна и Долна Самакия, а боеве се водят в района на Омар Капчи и Байбухат.

На север, пешмергите напредват по протежение на пътя Тел Скуф-Тел Кефе, но настъплението им е спряно от упорита съпротива в района на Батнай и манастира Мар Ораха.

На запад, Хашд ал Шааби започнаха да концентрират сили северно от Тал Афар с цел прекъсване на западните пътища към Мосул. Според местни източници, атаката трябва да започне до 22 октомври.

До края на деня, бойците от Ислямска държава успяха да задържат позициите си в Хордабад и Батай, както и да отблъснат правителствените атаки в Бахдида, който в момента е под обсада.

На север, в Бартала, иракските спецчасти (ISOF) успяха да елиминират здраво окопаните бойци от ИД и превзеха град Бартала.

По данни на Ислямска държава, през този ден са извършени 18 самоубийствени атаки срещу позиции на Коалицията.

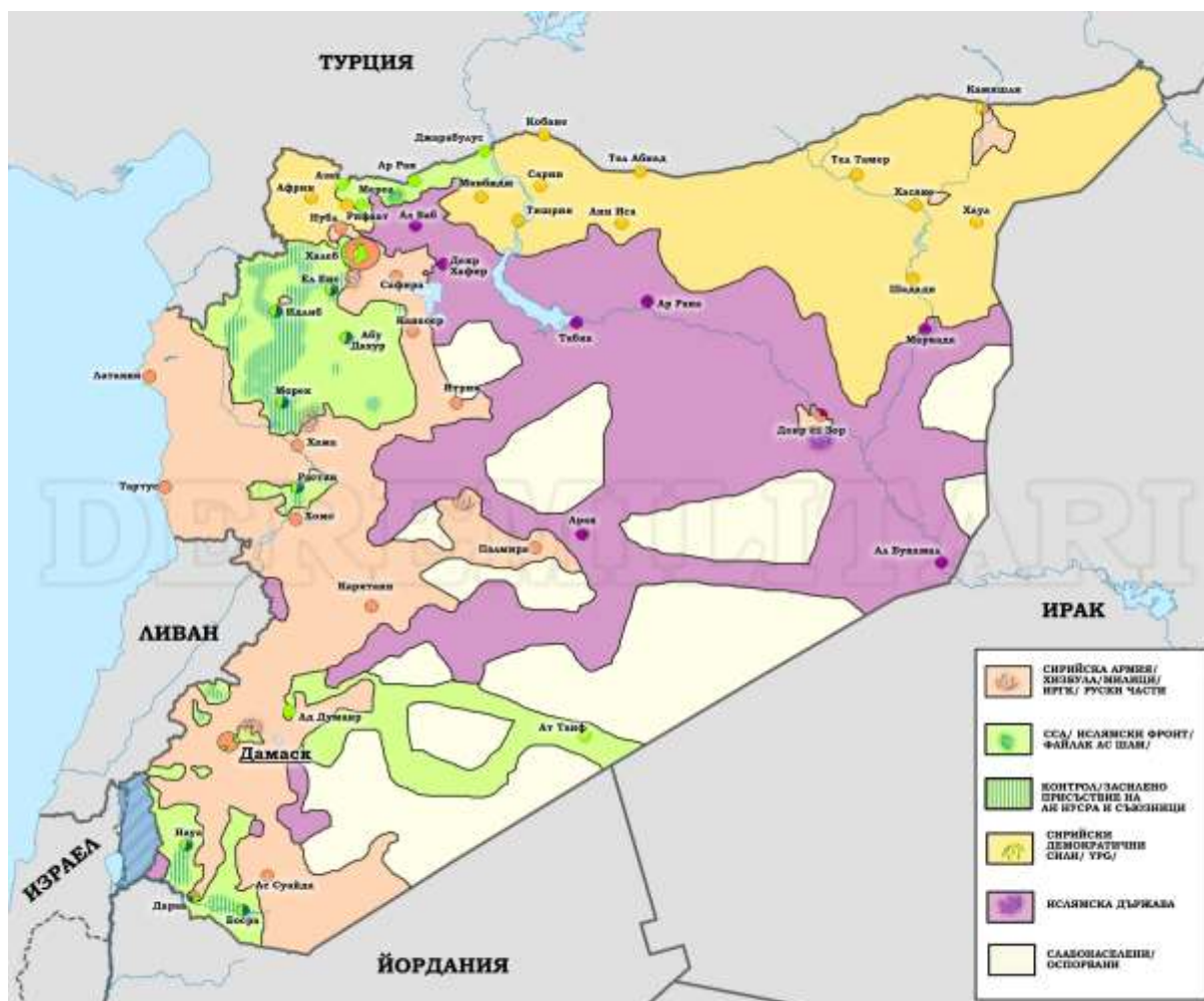
Ден 7 (21-10-2016 г.)

Силите на ИД започнаха **мощна диверсионна атака в Киркук**. Подбран отряд от елитни бойци на групировката, въоръжен и презапасен с муниции е успял да инфилтрира фронтовите позиции на кюрдите и да проникне в Киркук, заемайки важни обществени сгради.

Подобна тактика ИД използва и в Сирия, след падането на Кобане, Аин Иса и Тел Абиад, както и в самия Киркук миналата година.

Целта на атаката е да се ангажират максимално много пешмерги, които да не могат да подкрепят фронтовите операции на север.

ИЗВЕЖДАНЕ НА БУНТОВНИЦИ ОТ ДАМАСК, УДАРИ В АЛЕПО И ПОГЛЕД КЪМ АР РАККА

Повече от 3000 души, натоварени на автобуси в Дамаск, отпътуваха за държания от бунтовнически сили град Идлиб като част от **сделка с правителствените сили**. Това е четвъртата подобна евакуация около сирийската столица за последните два дни. Тази тактика има за цел **да прочисти от бунтовници и опозиционни сили** централните райони в Сирия, като останалите на терен бойци бъдат прехвърлени към северните части на страната, далеч от столицата.

Опозицията в Муадамия аш Шам, разположен на 7 км югозападно от Дамаск, постигна сделка с режима в началото на септември. Според споразумението контролът върху предградието ще бъде предаден на сирийското правителство.

Споразумението дойде **след 4 години на правителствена обсада**, по времето на която, градът беше подложен на глад, бомбардировки и използване на отровния газ зарин през 2013 година, който погуби стотици цивилни.

Съгласно споразумението за Муадамия аш Шам, бунтовниците, които са част от Свободната сирийска армия и жители на предградието, които искат да напуснат под действието на държавна амнистия, ще бъдат изведени и ескортирани до провинция Идлиб, държана от бунтовнически сили. След това, държавните институции ще бъдат възстановени в града и режимът се заема с обещанието да вдигне блокадата.

Муадамия аш Шам е четвъртият държан от бунтовници град в покрайнините на Дамаск, от който са извеждани опозиционери и цивилни в посока Северна Сирия само за последните два месеца. Подобни споразумения имаше в Хаме и Кудсая, две малки градчета западно от Дамаск, както и в Дарая, разположен югоизточно от Муадамия, в края на август.

Извеждането от Муадамия се отложи с няколко седмици поради липса на договорки относно това дали бунтовниците могат или не могат да вземат оръжията си след изтеглянето им от града.

Според финалното споразумение, бунтовниците могат да вземат пистолети, автомати и снайпери с тях като един човек може да носи едно оръжие със себе си.

В 7 сутринта 1000 бунтовници и 2000 цивилни започнаха да напускат Муадамия. За тях бяха приготвени 70 автобуса, които да ги откарат в посока Северна Сирия. Видео кадрите показват множество от хора, което се сбoguва с оставащите в града, който е един от символите на съпротивата срещу режима на Асад.

Кудсая и Хаме бяха свидетели на различни периоди на обсада от началото на войната в Сирия. Преговори прекратиха две блокади през 2013 година. Сегашното изтегляне на бунтовнически части от градчетата вероятно ще вдигне наложената трета блокада през юли 2015.

Извеждането на бойците към държания от бунтовнициград Идлиб е основна част от сделките в Муадамия, Кудсая и Хаме, а също и в Дарая. Непосредствено преди споразуменията, сирийското правителство бомбардираше силно и Хаме, и Кудсая.

Последвалите сражения причиниха смъртта на 10 души, а дузина повече бяха ранени. Варелни бомби удариха пък болници и в двата града по-рано през октомври. В градовете остават около 50 000 души. Режимът обеща да осигури 20 камиона с помощи, които се съобщава, че са влезли в Кудсая на 17 октомври.

Доставките на помощи са първите след миналия май, когато 54 камиона от Червения кръст и червения полумесец навлязоха в обсадените райони. Самото доставяне обаче беше спряно от правителствените сили, като част от тактиката за натиск върху бунтовническите фракции. Сирийските власти обещаха вдигане на обсадите и освобождаване на затворниците, но до 20 октомври това не беше се случило.

Докато Алепо продължава да е свидетел на най-тежките въздушни удари от началото на гражданската война в Сирия, около града се приготвят няколко хиляди бойци, чакащи подходящия момент, за да го завземат.

Над 6000 членове на про-правителствени сили и милиции се разполагат в предградията на Алепо, отправяйки се към източните райони на града.

Сред тях са сирийските сили, които поглеждат към града от дистанция от 2012 насам, когато бунтовнически фракции завзеха половината от него. Но по-голямата част от бойците, които се събират около Алепо, са около 5000 чуждестранни бойци, които ще изиграят и най-важната роля в стратегията на сирийското правителство за връщане на контрола на Алепо, обявена след провала на примирието и едностранното обявяване на прекратяването му от страна на властите в средата на септември.

Стратегията за завземането на Алепо е връхна точка на плановете, идващи от кабинетите на Дамаск. Ислямистките шиитски бойци, членове на милиции с

голям боен опит в Ирак, Ливан и Афганистан, финансирани и оборудвани от Иран, се готвят да влязат в сблъсъци, които в тяхната реторика е определяно като „свещена война за региона“.

За последните четири години, сирийският лидер Башар Асад и неговият режим видяха, че националистическите линии в армията бяха достатъчни, за да се задължат някои от важните фронтове. Но в битката, която предстои, остатъците от основното ядро на сирийската армия, трябва да работят с чуждестранни бойци и милиции, за да успеят в начинанието си.

В интервюта, лидерите на шиитските групи говорят с ясна религиозна нотка и патос за битката, която те виждат като част от по-голямата война за влияние в Ирак и Ливан.

Командирите, които се събираха поетапно около Алепо, включваха опитни и непримирими личности като Касем Сюлеймани – лидер на Революционната гвардия в Иран. Част от тези милиции, като Асаиб Ахл ал Хак и Абу Фадл ал Аббас, се сражават и в Ирак не само през последните две години, но и сега в офанзивата срещу крепостта на Ислямска държава, северният град Мосул.

Друг от известните лидери край Алепо, е Акрам ал Кааби от милицията Катаиб Хезболла, който пристигна в сирийския град в началото на октомври. Говорейки в присъствието на свои бойци и символика в град ал Айс в близост до Алепо, той призова поддръжниците си да се сражават в „армията на съпротивата, защитавайки шиитската вяра от еретиците и узурпаторите“. Заснет в специално видео, ал Кааби допълва: „Младежите като вас извършват джихад в Ирак и извън Иран, вашият път на джихада е благословен.“

Сравнявайки опонентите на Асад в Алепо с личности от първите години на исляма, застанали срещу Имам Али и неговото семейство, чиито поддръжници са и бригадите извън Алепо, ал Кааби казва, че: „Ние се изправяме срещу чудовища, внуците на Язид и Муауия и внуците на онези, които извършиха кланетата в Кербала. Днес те искат да ги повторят.“ Същите думи бяха повторени преди старта на офанзивата срещу Мосул.

Знамена с жълто и зелено изпълват кадрите, идващи от предградията на Алепо – флагове, почитащи „мъченици“, паднали в името на борбата бойци от ливанската група Хизбулла и още повече от иракските фракции.

Религиозната реторика и използването – и изопачаването – на исторически факти и минало в полза на водените сражения, се превърнаха в нещо нормално за всички групи по време на военните и политически кампании в Ирак и Сирия.

Докато самолетите прелитат над Алепо, онези които дават координатите за целите на терен, са ирански командири. Един от тях, генерал Яхия Рахим Сафави, обобщава, че руската подкрепа по въздух е основна и иранската Революционна гвардия, от която е част и той, дава координатите и информацията за потенциалните цели.

Заедно със сирийските самолети, руските са извършили въздушни атаки с над 1700 бомби в Източно Алепо само за седмица. Някои от тези бомби са предназначени за атакуване на бункерни съоръжения и имат унищожителна мощ. Фондацията Save The Children заяви, че трябва да затвори някои училища, които подкрепя в Сирия, заради опасността сградите да бъдат ударени.

С последните две болници, поразени от въздух, засегнатите болници и клиники в Източно Алепо стават над 40.

Правителствената офанзива в Алепо все още е в изчакване, тъй като част от бойците, които се предполага, че ще се присъединят към вече пристигналите, са част от офанзивата в Мосул срещу Ислямска държава. На терен, обаче, са вече стотици афганистанци, сражаващи се под флага на про-правителствената бригада „Фатемаюн“ – също финансирана от Техеран.

300 000 души са все още в града. Битката за Алепо предстои и тя ще е изпълнена с цивилни жертви, религиозно напрежение и политическо говорене.

Докато офанзивата на пъстрия алианс от сили все пак напредва бавно към най-големия град в ръцете на Ислямска държава, стратегите все повече обръщат поглед към „столицата“ на самопровъзгласилия се халифат, сирийският град Ар Ракка.

Мосул и Ар Ракка са разположени един срещу друг от двете страни на сирийско-иракската граница. Между градовете има мрежа от пътища, които след 2014 година се използват от Ислямска държава за снабдяване и прехвърляне на бойци. Дори в момента, когато има офанзива срещу Мосул, джихадистите успяха да подсигурят път за бягство през западните части на града, водещи към пътя за Ар Ракка.

През последните седмици, американски официални лица се срещаха неведнъж с членовете на коалицията срещу Ислямска държава, включващи Турция, кюрдските лидери в Сирия и Великобритания, опитвайки се да постигнат споразумение за стартирането на операция за завземането на Ар Ракка.

Ако бъде започната, подобна офанзива би имала за цел да изолира радикалите в сирийския град, ограничавайки способността им да се прегрупират и да прехвърлят подкрепления. При евентуално падане на Мосул, Ислямска държава със сигурност ще изпита сериозни затруднения ако има натиск и в главния си град на сирийска територия. Анализатори и официални лица предупреждават също, че ако Ар Ракка не бъде завзет, градът може да продължи да действа като отправна точка за изпращане на терористи към Европа.

Планът, обаче, включва немалко пречки. За разлика от Ирак, където Вашингтон е главната външна сила, подкрепила офанзивата срещу Ислямска държава, в Сирия Щатите не разполагат с подкрепата на правителствените части и прилежащите им милиции и паравоенни организации. Американското присъствие на терен в Сирия е ограничено до няколко десетки служители, работещи с Турция и нейните съюзници.

В действителност, възможностите се свеждат до постоянно съперничаещи си сили: Турция и кюрдите и кюрдите и арабските сунитски сили.

Този въпрос е директно свързан с планирането на ситуацията след евентуалното изтласкване на Ислямска държава. Както при Мосул, така и в случая с Ар Ракка, липсва ясна становище какво ще се случи след превземането на градовете. За да не се появи вакуум и хаос, е нужно добре да се премисли стратегията, кой ще поеме удара на хуманитарната ситуацията, кой ще подsigури сигурността в района и в крайна сметка – кой ще контролира освободените територии.

Никой не смята сериозно, че кюрдските сили, известни като Сирийски демократични сили, могат да превземат Ар Ракка мирно и без проблеми. Сунитските бунтовнически фракции вече застанаха срещу подобен план, считайки Ар Ракка за опозиционна територия. И наистина, преди идването на Ислямска държава през 2014 година, градът беше контролиран от Свободната сирийска армия. Нейните местни бригади бяха или избити, или прогонени, като част от тях по-късно се присъединиха към кюрдските милиции.

Ситуацията в Северна и Североизточна Сирия се усложни повече, след като Турция се намеси със свои сили, подкрепили бунтовнически фракции, обединени в алианса Щит на Ефрат.

Въпреки всичко, официални лица смятат, че важноста да се започне операцията в Ар Ракка е по-голяма от слабостите на планирането. Някои държави, като Франция, призовават по-скоро да започне атаката върху „столицата“ на Ислямска държава, за да не могат бойците от Мосул да се изтеглят към сирийска територия, където биха могли да потулят следите си. Сирийските бунтовнически сили съобщават, че дузина джихадисти са се прехвърлили вече от Мосул.

Усложняването на плана, който САЩ смятат да приложат, идва и от нежеланието на Турция да бъдат включени сирийските кюрдски милиции. За разлика от Ирак, където Анкара поддържа добри отношения с местните власти в Иракски Кюрдистан, в Сирия, където отрядите са свързани с Кюрдската работническа партия, положението е различно. Според Турция арабски сили трябва да влязат в Ар Ракка предвид факта, че градът е заселен предимно с арабско население и би се избегнало напрежение.

Същата стратегия се прилага и в Мосул, където правителството в Багдад иска в града да влязат официалните армия и полиция, както и местните сунитски милиции, а не мощните шиитски фракции, подкрепени от Иран, които взеха участие в сраженията срещу Ислямска държава през последните две години, но също така са обвинявани за извършването на няколко кланета на цивилни.

Турската позиция за Ар Ракка е подкрепена и от западни официални лица, които смятат, че водена от кюрди офанзива, би предизвикала етническо напрежение.

Възможната операция срещу „столицата“ на Ислямска държава би се провела в две фази: първоначална изолация, последвана от директна атака срещу позициите на джихадистите в града. В идеалния случай, офанзивата в Мосул ще се „прелее“ към Ар Ракка.

Подготовката вече е в ход. Американската армия въоръжава и обучава единици на Сирийските демократични сили, желаещи да участват – в това число кюрди и араби. Администрацията на Обама обмисля директно въоръжаване на юрдските Отряди за народна самозащита, известни като YPG, под наблюдението на Турция. Най-усилени действия се прилагат по отношение на арабските бойци, които би трябвало да влязат в Ар Ракка вместо кюрдските части.

В Ирак, армията, подкрепена от САЩ, стартира офанзивата си на 17 октомври. Коалицията, водена от американските сили, подкрепят по въздух действията на терен, осигурява артилерия и елитни части, в това число френски, британски, германски и дори австралийски съветници и войници, действащи зад фронтната линия при Мосул. Според плана, кюрдските сили пешмерга ще помогнат за подсигурияването на периметъра, а на сунитските местни сили ще се разчита да се сражават с Ислямска държава в сърцето на града.

Американците обмислят подобен план за Ар Ракка. След над две години под техен контрол, Ислямска държава е развила града като база за приемане и изпращане на чуждестранни бойци както за фронтните линии, така и за извършване на атентати от САЩ до Европа. С население преди войната от около

200 000 души, Ар Ракка днес е крепост, в която джихадистите държат едни от най-ценните си активи, включително западни заложници и тежко въоръжение.

Сирийското правителство също има претенции за града, като армията заяви желанието си да навлезе в провинция Ар Ракка. Инерцията от страна на правителството е в застои, обаче, тъй като властите се съсредоточават в сраженията си с опозиционните фракции в Западна, Централна и Северозападна Сирия.

Според западни експерти, за операция срещу Ар Ракка са нужни над **10 000** бойци. Турците заявиха, че предпочитат да изчакат, докато коалицията реши, че може да се включи в подобна битка, без да се разчита на кюрдските милиции. За момента Анкара къде мълчаливо, къде не, приема сътрудничеството между кюрдите и Вашингтон в Сирия.

Ролята на кюрдите в битката за Ар Ракка е, както видяхме, спорен въпрос, предизвикващ напрежение. Предвид желанието за установяване на автономна област в северната част на Сирия, известна в кюрдската идеология като Рожава или Западен Кюрдистан, Турция и арабските опозиционни бригади в района, се противопоставят на план, включващ възможността кюрдски сили да влязат в самия град Ар Ракка.

Именно поради тези спорове, американците и техните партньори виждат възможност в това да привлекат арабски бунтовници, които да участват активно в офанзивата. Най-силните групи сред тях, в момента са заети по активните фронтови линии със сирийския режим в провинциите Алепо, Латакия и Идлиб. В този триъгълник от август насам се намесиха и бригади от Свободната сирийска армия, подкрепени от Турция. Алиансът Щит на Ефрат вече отне достъпа на Ислямска държава до турската граница. Тези сили се намират на малко повече от 200 км от Ар Ракка.

Като алтернатива, САЩ виждат арабските племенни сили в провинция Ар Ракка. Те вече неведнъж са въставали срещу Ислямска държава, а също участваха в бунта от август 2014 в Дейр ез Зор, когато заради липсата на външна подкрепа, загинаха 600 души в град Букамал, чиито тела джихадистите оставиха да гният по улиците за назидание. Тези племенни общности, са обединени в съюзи, които включват десетки хиляди мъже в бойна готовност. Турция изрази намерение да тренира 1500 души от племенните бойци по подобие на сунитските сили в Мосул.

Междувременно, Ислямска държава започна с пропагандата си относно плановете да бъдат привлечени арабски бунтовници в офанзивата към Ар Ракка. В съобщения и изявления, групировката предупреждава, че Сирийските демократични сили ще извършат зверства срещу жителите на Ар Ракка.

Този страх от изселвания, както и етническите спорове на битово ниво, са една от причините араби да се включват в редиците на Ислямска държава.

Същата е ситуацията в Ирак, където сунити подкрепиха джихадистите през 2014 заради страха от репресиите на правителството в Багдад, продължаващи от 2003 насам. Според данните на френски официални лица, стотици местни в Ар Ракка са се присъединили към Ислямска държава заради тези страхове и въздушните удари по града, извършвани предимно от американски самолети, причиняващи десетки цивилни жертви всеки месец.

Спечелването на битките срещу джихадистите, е лесната част. Стабилизирането на райони като Ар Ракка, е истинското предизвикателство.

Обобщение на ситуацията в провинция Хама

ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ КАТО „МЕКА СИЛА“

Венцислав Божев е политолог и експерт в областта на международните отношения с богат опит в анализа на европейските политически процеси, както и на динамиката на отношенията в Близкия изток и постсъветското пространство. Автор на множество материали и академични текстове по въпросната тематика. Участник в международни изследователски проекти и теренни проучвания в Близкия изток.

Политическата същност на понятието „мека сила“ според дефиницията на Джоузеф Най

Понятието за „мека сила“ в международните отношения е въведено от американския професор от Харвардския университет Джоузеф Най. Според него силата представлява способността да бъде повлияно върху поведението на определен обект, така че да бъдат получени определени резултати. Тя е разделена на два вида: „твърда“ и „мека“ и в тази връзка според определението на Най:

„меката сила представлява способността да получиш това, което искаш чрез привличане, а не чрез принуждаване или подкупване. Тази сила произлиза от привлекателността на културата, политическите идеали и външната и вътрешната политика на определена държава“¹

И докато твърдата сила е основана на принуда и стимули, то меката е базирана на привличане. В практиката твърдата сила се свързва с чистата военна мощ, икономическите санкции, подкупи или плащания. За разлика от нея, меката сила разчита по-скоро на сътрудничество и доброволно желание. Обектите се възприемат като партньори, които сътрудничат помежду си не на базата на принуждение, а защото споделят едни и същи цели и ценности. Двата вида сила, макар и в своята същност противоположни, не са взаимно изключващи се. Способността за ефективно съчетание на твърда и мека сила е дефинирано от Най като „интелигентна сила“.

В тази логика от изключителна важност е легитимността и доверието. Когато определено управление или авторитет биват възприети като манипулативни, а пропагандираните от тях ценности не са приети положително от обекта, доверието се нарушава, а полученият резултат е отрицателен. Легитимността и доверието са основни изражения на меката сила, а конкурентните борби за тях в условията на глобална информационна революция са основна част от процеса на придобиване или лишаване на актьорите от мека сила.

Разбира се, основните играчи не са само националните държави. Международни корпорации, институции, неправителствени организации, терористични мрежи или дори отделни известни личности притежават собствена мека сила или спомагат за нейното разпространение.

Според логиката на Най, меката сила се изгражда най-вече от пет основни ресурса: привлекателна култура, положителен политически модел и ценности, морална и законна външна политика, адекватна система за сигурност и просперираща икономика.² Често пъти тези ресурси биват трансформирани в конкретни инструменти, които включват способна армия и сили за сигурност, информационни агенции, дипломация, програми за обмен и сътрудничество в различни области и др. Въпросът дали тези инструменти водят до положителни или отрицателни резултати изцяло зависи от конкретния контекст, както и от качеството на стратегиите за преобразуване на ресурси в инструменти.

¹ Nye, J, *Soft Power and Higher Education*, Harvard University, <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/ffp0502s.pdf>

² Най, Д, *Бъдещето на силата*, Военно издателство, 2013, с.101

„Меката сила“ на ЕС

В началото на 21 век, динамичните процеси на глобализацията, както и бурното развитие на новите технологии и модерните средства за придвижване и комуникация придават съвсем различен характер на съвременните заплахи за сигурността. Днес сред основните опасности се нареждат транснационални предизвикателства като тероризмът (във всичките си форми); разпространението на оръжия за масово унищожение; нарастващият брой на страни с разпадаща се държавност, международната организирана престъпност, както и регионални и вътрешнодържавни конфликти, които със своята продължителност и безконтролност генерират несигурност далеч извън своите предели. Не на последно място разбира се стои и въпросът с разпространението на пандемии и климатичните промени.

На лице е създаването на едно наднационално пространство, което е продукт на глобализационните процеси и бива завладявано от недържавни международни актьори и мрежи, чиито възможности надхвърлят потенциала на националната държава в нейния класически вид. Част от тези мрежи и актьори стимулират икономически растеж и благоденствие, докато други са антисистемни и участват в сферата на международния тероризъм и организирана престъпност. Границите и бариерите все повече започват да губят своето значение. Хакери и киберпрестъпници биха могли да причинят щети за милиарди евро. Пътниците в реактивен самолет биха могли да пренесат смъртоносна епидемия от единия край на света до другия и то само за няколко часа, а климатичните промени и природните бедствия всяка година водят до огромни разходи и човешки жертви.

Всички тези заплахи имат глобални измерения и действат по асиметричен и нестандартен начин, което означава, че справянето с тях не би могло да се случи чрез класическите инструменти на международните отношения. В този контекст ЕС се явява като система притежаваща уникални в своята същност инструменти за справяне с глобални предизвикателства и кризи.³ Тези инструменти включват разбира се ценности, споделяни от десетки страни, около които е изградена европейската интеграция, опитна дипломатическа система и икономическа мощ в глобален аспект, включваща в себе си широк набор от инструменти и политики за междудържавно двустранно и многостранно сътрудничество във всички сфери.

Реално погледнато, подходът на ЕС за справяне с конфликти представлява една симбиоза от множество взаимно свързани политики, които включват Общата външна политика и политиката по сигурността, политиката на съседство, търговската политика, политиката на развитие и т.н. Така както в условията на глобализация се появяват нови заплахи, а различните аспекти на сигурността се размиват, така по същия начин ЕС прави опити да изгради един мек комплексен подход за разрешаването на конфликти, който да бъде актуален спрямо текущите реалности.

³ Попчев, П., *Европейски съюз: Принос към глобалната сигурност и стабилност*, Български бестселър, 2006, с. 38

Като цяло изграждането на адекватна мека сила от държавни актьори е изключително трудно. Продължителното привличане изисква устойчиво постоянство на ценностите, което не е характерно за страни, които сменят относително често своите политически режими и системи. От друга страна постигането на резултати чрез привличане и мека сила изисква време, а правителствата, които не винаги имат контрол върху всички инструменти, нямат това време и търсят краткосрочни и в повечето случаи неустойчиви резултати.

Във век когато силата и новите предизвикателства до голяма степен преминават от държавните към недържавните актьори, правителствата трябва да приемат, че силата в нейния класически вид няма да има същото влияние както през 20-и век. За да имат успех в един свят изграден от мрежи, държавите ще трябва да мислят за привличане, а не за „нареждане“.

По тази линия Европейският съюз като организация, единствена по рода си – далеч от федерация, но с широк набор от наднационални институции, които вземат окончателни решения на общностно равнище – има уникалната възможност да приложи и развие широк набор от инструменти, които никоя друга международна организация или държава не може да предложи.

Един от най-влиятелните инструменти на ЕС в това отношение е перспективата за пълноправно членство в Европейския съюз, която може да бъде предложена на евентуални кандидати.⁴ В крайна сметка, ЕС е най-успешният мирен проект в досегашната история. И неоспоримото доказателство за това е, че държави преживели две световни войни и още безброй по-малки, в момента живеят в мир и сътрудничество, а на територията на Общността не е имало военен конфликт от повече от 70 г.

Историческата роля на Съюза като мирен проект между държави, които до преди това са били в непрекъснат процес на конфликти помежду си, основан на върховенство на закона и взаимно уважение, превръща ЕС в атрактивна възможност за потенциални кандидат членове.

По същият начин влияят и някои от позитивните постижения на европейската интеграция като изграждането на Свободния пазар и Шенгенската зона. И именно по тази линия са извършени и разширенията на ЕС през 2004 г, 2007 и 2013 г. когато са приети общо 13 нови държави, голяма част от тях бивши социалистически републики. Привлечени от атрактивността на Европейският проект всички тези държави възприемат ценностите на Общността и извършват необходимите реформи за да бъдат приети. В случаят с Хърватия, държавата в

⁴ Tuomioja, E, *The Role of Soft Power in EU Common Foreign Policy*, 2009, <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/articles/speakers/detailed/erkki-tuomioja/erkki-tuomioja - the-role-of-soft-power-in-eu-common-foreign-policy.pdf> ,

сътрудничество с европейските институции дори успява да разреши някои конфликти, остатък от кръвопролитната война за независимост.

И докато Европейският Съюз най-вероятно за в бъдеще ще остане „европейски“, а поне към настоящия момент териториалните му граници трудно биха могли да бъдат разширени извън рамките на континента, Общността е предвидила и други специфични инструменти за сътрудничество.

Тези инструменти на меката сила включват двустранни и многостранни споразумения за сътрудничество и партньорство, които носят със себе си икономически и търговски облаги, както и подпомагат развитието на демокрацията и върховенството на закона.

Друг подобен източник на мека сила е заявената ангажираност на ЕС към вече споменатите фундаментални за Общността принципи. Принципи като човешките права, които са правно инкорпорирани в законодателството на ЕС чрез множество конвенции. И тъй като за успешното развитие на мека сила, от изключителна важност е превръщането на реториката в конкретни дела и политики, ЕС трябва да дава личен пример чрез активни действия в защита на своите ценности. В тази връзка ЕС през последните години се е издигнал като лидер в световен мащаб в прилагането на редица политики. Доказателство за това е отдадеността на Общността по отношение на борбата с глобалните климатични промени⁵, както и фактът, че ЕС е най-солидният донор на помощ за развитие в света.⁶

Трябва да бъде пределно ясно, че за да може да функционира меката сила на ЕС, Общността трябва да продължава неизменно да се придържа към последователни действия в съответствие със своите ценности и идеали. Това разбира се включва акцент върху разпространението на своите либерални политически ценности, насърчаване на международно сътрудничество, основано на върховенството на закона и разбира се защита на човешките права. Проваляйки се в това си начинание, ЕС ще провокира обвинения в слабост и лицемерие, които съществено биха увредили доверието към Европа.

Концепцията за мека сила, свързана с Европейския Съюз акцентира и върху създаването на един „остров на стабилност и просперитет“, който да служи като положителен пример за останалия свят. От тази перспектива изграждането на регионална сигурност би могло да се случи чрез разпространението извън границите на Общността на просперитета, на който се радват болшинството от европейските граждани.

⁵ Nielsen, K, *EU Soft Power and the Capability-Expectations Gap*, Journal of Contemporary European Research, 2013, <http://www.jcer.net/index.php/jcer/article/view/479/441>.

⁶ *The EU remains the world's largest aid donor in 2014*, 08.04.2015, http://europa.eu/articles/en/article_16293_en.htm.

По тази логика е необходимо изграждането на политики, които да отговарят на актуалните реалности, както и на индивидуалните потребности на държавите по периферията на ЕС в контекста на нестабилната ситуация в Украйна и Близкия Изток.

Заклучение

Драматичен пример за влиянието на меката сила на ЕС са събитията в Украйна от края на 2013 г. и началото на 2014 г. Отказът на тогавашния президент Виктор Янукович да подпише споразумение за асоцииране на Украйна с ЕС провокира десетки хиляди хора да излязат на протест по улиците на Киев. Водени от желанието си за европейска интеграция, украинските граждани протестират в продължение на месеци срещу правителството на Янукович.

В последствие протестите прерастват в открита революция, а директната намеса на Русия в конфликта чрез анексирането на п-в Крим, поставя европейската мека сила в открит сблъсък с руската традиционна политика на съотношение на силите. И докато европейската мека сила успява да събуди активното гражданско общество, което се изправя срещу корумпираното правителство на Янукович, същата тази сила не успява по никакъв начин да противодейства на руската агресия и на последвалите кръвопролития в Източна Украйна.

Именно в контекста на нестабилната динамика на събитията в непосредствена близост до ЕС, трябва да бъде отбелязано, че само и единствено използването на мека сила в никакъв случай не би могло да бъде достатъчно. Особено когато става въпрос агресивната и враждебна политика на Русия или пък за глобални заплахи като Ислямска Държава и Ал Кайда – непримирими врагове на модерната цивилизация, които не признават и напълно отхвърлят европейските ценности, начин на живот и постижения. Срещу такива противници аргументите на меката сила остават до голяма степен неефективни. В тази връзка усъвършенстването на самостоятелния отбранителен потенциал на ЕС е от решаваща значимост, а прекомерното доверяване в капацитета на меката сила без да бъде обърнато внимание на нейния „твърд“ аспект, би имало пагубни последствия за бъдещето на Обединена Европа.